

۱- به گیتی، به از راستی، پیشه نیست ❖❖❖

ز کژی بتر، هیچ اندیشه نیست

**معنی:** در جهان هیچ کاری بهتر از راستی و درستی نیست و هیچ فکری از دروغ و ناراستی بدتر نیست.

**آرایه های ادبی:**

دارای ۲ جمله

**قافیه:** پیشه و اندیشه

**ردیف:** نیست و نیست

**ز:** مخفف از

تضاد بین راستی و کژی

۲- سخن گفتنِ کثر ز بیچارگی است ❖❖❖ به

بیچارگان بر، ببايد گريست

**معنی:** دروغ گفتن نشانه‌ی بیچارگی است و

برای بیچارگان باید گریه کرد.

**آرایه های ادبی:**

دارای ۲ جمله

**قافیه :** است و گریست

**ترکیب وصفی و نهاد :** سخن گفتن کثر

**به بیچارگان بر :** دو حرف اضافه برای یک

متمم است.

**ببايد گريست :** از آن نوع فعل هایی است که

نهاد آن هرکس می تواند باشد.

۳- هر آن کو که گردد به گِردِ دروغ ❖❖❖

ستمکاره خوانیمش و بی فروغ

**معنی:** هرکسی که دروغ می گوید ظالم و بی خرد است.

**آرایه های ادبی:**

دارای ۲ جمله (گردد و خوانیمش)

**قافیه:** دروغ و بی فروغ

**کو:** مخفف که او

**نهاد:** هر آن کو (مصراع اول)، ما (مصراع دوم)

**ترکیب اضافی:** گرد دروغ

**مفعول:** «ش» در

تناسب بین کلمات (دروغ، ستمکاره و بی فروغ)

**کنایه:** به گرد دروغ کنایه از دروغ گفتن

۴- همه راستی کن که از راستی ❖❖❖ نیاید

به کار اندرون، کاستی

**معنی:** همیشه راست گو باش که از راست

گویی هیچ وقت ضرری به انسان نمی‌رسد.

**آرایه های ادبی:**

دارای ۲ جمله (کن و نیاید)

**قافیه :** راستی و کاستی

**مفعول :** راستی

**نهاد :** تو، کاستی

آرایه تضاد بین راستی و کاستی

۵- هر آن کس که با تو نگوید دُزست ❖❖❖

چنان دان که او دشمنِ جانِ توست

**معنی:** هر کسی که به تو دروغ می‌گوید او را

دشمن جان خود بدان

**آرایه های ادبی:**

دارای ۳ جمله (نگوید و دان و توست)

**قافیه:** درست و توست

**ترکیب اضافی:** دشمن جان

**نهاد:** هر آن کس، تو (جمله دوم)، او (جمله

سوم)

**مفعول:** درست، که او دشمن جان توست

(برای دان)

**فعل:** نگوید (مضارع)، دان، است (مضارع)

۶- گشاده است بر ما، درِ راستی ♦♦♦ چه

کوبیم خیره، درِ کاستی؟

کنایه: درِ راستی را خیره کوبیدن  
کنایه از دروغ گفتن است.

**معنی:** درِ راست گویی و درست کاری برای ما

باز است چرا با لجبازی باید به سمت دروغ

گویی و بد کاری پیش برویم؟

**آرایه های ادبی:**

دارای ۲ جمله (است و کوبیم)

**قافیه:** راستی و کاستی

**نهاد:** درِ راستی

**مفعول:** درِ کاستی

۷- مکن دوستی با دروغ آزمای ♦\*♦ همان

نیز با مردِ ناپاک رای

**معنی:** با کسی که دروغ می‌گوید دوستی نکن

همان گونه که با انسان‌های ناپاک دوستی

نمی‌کنی

**آرایه های ادبی:**

دارای ۲ جمله (مکن و دوستی مکن)

**قافیه :** دروغ آزمای و ناپاک رای

**نهاد :** تو

**ترکیب وصفی :** مرد ناپاک رای

**مفعول :** دوستی

**واژه های غیر ساده :** ناپاک رای، دروغ آزمای،

دوستی

# خوانش و فهم 105 فارسی ششم



1- در مصراع به گیتی به از راستی پیشه نیست  
خوانش دو واژه به چگونه است؟

**اولین** «به» حرف است و آن را اینگونه می  
خوانیم: ب + ه (ـِ)

**دومین** «به» صفت است (به معنای بهتر) و آن  
را اینگونه می خوانیم: ب + ه (هـ)

2- بیت گشاده است بر ما در راستی چه کویم  
خیره در کاستی به چه مفهومی اشاره دارد؟  
**پاسخ:** به مفهوم راستگویی و صداقت اشاره

دارد